

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

De circumstantiis, seu modis, benè faciendi ea quæ placent Deo. Cap IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

*1. de be-
nef. 5.* Non enim beneficium est, ut bene ait Seneca, id quod sub oculis venit, sed beneficij vestigium & nota; beneficium verò est, benevolentia actio, tribuens gaudium, carpit, tribuendo: in id quod facit prona & sponte sua parata, & non quid fiat aut quid detur, refert, sed quâ mente.

Ita modus operandi maximè facit bonam operationem,posito bono fine operationis. Quando ergo præter finem bonum, modus etiam bonus accedet operibus nostris, habebunt ea tertiam proprietatem à S. Chrystomo supra commendatam in operibus Davidis: nimirum, predicabuntur à Domino. Cùm enim Deus sit Dominus noster, & nos serui eius, non tantum bono fine sed etiam bono modo, faciendâ à nobis sunt ea, quæ Dominus noster & iubet nobis, & suadet, & illa quoque quæ nos vltro ex affectu benevolentia addimus, quæ appellantur Opera supererogationis. Porro modi bene operandi consistunt in adhibendis circumstantiis operum, quæ & à Rhetoribus, & à Iurisperitis, & à Theologis, cum S. Thoma, hæc numerantur, non ex Cicerone, ut putat S. Thomas, sed ex Boëtio, ut noster Vasquez ostendit, de sumptu.

*91.
Cicil. de
Inuent.
Quæst.
1. p. 10.
1. 1. 7.
4.
Boët. 1. 4.
de diff.
Top. Val.
1. 1. Disp.
10. c. 1. 1.* Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Omissis autem subtilitatibus scholasticis & difficultatibus Theologorum, qui diuerso modo has circumstantias explicant, & inter se dissentiant, ego, præsertim pro Tironibus in spirituali vitâ, singulas practicè explicabo, quia pro studiosis virtutum, non pro scholis mea Opuscula scribo, ut discant modum bene operandi; & qui eum sciunt, memoriam sibi eius refricent, & in bene inchoatis pergant. Et quidem B. Laurentius Iustinianus aliquot circumstantias commemorat: *Quæque res, inquit, quæque operatio, ut Deo placeat, & virtuosè fiat, habere debet in se, tempus, modum, & intentionem.* Et Seneca: *Non potest quisquam nisi ab initio formatus (quod fit apud nos in Tirocinio) & totâ ratione compositus, omnes exequi numeros, ut sciat quando oporteat, & in quantum, & cum quo, & quemadmodum.* Sed plures omnino circumstantiæ requisitæ sunt ad bonitatem operis, ex communi Sanctorum sententiâ, ad quas declarandas practicè accedo.

CAPVT QVARTVM.

De Circumstantiis seu modis bene faciendi ea quæ placent Deo.

*92.
1. 1. diff.
10. c. 1. 1.
num. 12.* Prima circumstantia requisita ad bonum modum operandi, est, *Quis*: quæ significat conditionem personæ operantis, eamque duplicem: Primò, in sententiâ Aristotelis, ut ait Vasquez, ipsam substantiam personæ operantis, quatenus est principium substantiale actionis, quæ ab illâ personâ procedit, seu fit. Ob huius circumstantiæ sic intellectæ defectum, non esset com-

pletè bona actio, si non fieret à personâ liberè operante. Est enim ad omnem actionem completè bonam, & meritoriam, omnino requisitum, ut sit libera procedens ab Operante liberè, hoc est, ita, ut possit ab eo fieri vel non fieri, aut hoc vel illo modo, vel sine fieri. Qui modus liberè operandi requiritur etiam necessariò, ut aliqua actio censeatur mala & peccatum. Quod enim liberè non fit, non est peccatum. Ut omnes Theologi cum S. Augustino, & S. Thoma docent.

Secundò, ad hanc circumstantiâ spectat, status seu conditio personæ operantis, ut enim actio bona sit, debet esse conueniens illi personæ. Hæc ob causam, etsi largitio elemosinæ, & venatio causa honestè recreationis suscepta, bona sit naturâ suâ, & personam secularem deceat, in statu laicali constitutam, tamen elemosinæ largitio mala est in illo Religioso, qui non habet ius seu potestatem de illâ disponendi, & venatio in Sacerdote (etsi non semper) ut plurimum reprehensione non caret, vi & ludus alearum, quia dedecet illum statum, & est veritus à Canonibus Ecclesiasticis. Eodem modo lectio profanarum Historiarum ob necessariâ cognitionem Principibus, Magistratibus, scholarum Magistris, bona est, & permittenda; bona tamen non esset iis Sacerdotibus, à Scholasticis occupationibus, & concionibus liberatis, qui eum possent & deberent tempus à publicis occupationibus liberum, vel orationi, vel Sacræ Scripturæ, aut SS. Patrum, vel Theologorum moralium, & casuum lectioni impendere, ex meræ & profanæ curiositatis impulsu, sese in profanarum Historiarum lectione occupant, & tempus inutiliter expendant, quod, ut ait S. Bernardus, ad agendam penitentiam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam, miseratio Conditoris indulget. Quo diuinam propitiare debemus pietatem (tot nostris & aliorum peccatis offendi solitam) & properare ad Angelicam societatem, suspirare ad amissam hereditatem, excitare remissam voluntatem, flere admisam iniquitatem. Ideò Marcus Varro, etsi Ethnicus, dicere solebat, nullam esse grauiorem iacturam quàm temporis, præsertim scienti. Nemo autem melius scire potest pretium temporis, quàm Deo dicati homines, à quibus quæ fiunt, ut monet S. Chrystostomus, decet ne absque causa & frustra fiant, sed in utilitatem & lucrum nostræ salutis, quod sanè non accedet Sacerdoti è lectione rerum profanarum, eius præsentis occupationi non necessariarum.

Secunda circumstantia est, *Quid*, seu, ut iudicio S. Thomæ in Aristotelis sententiâ est, *Circa quid*. Per hanc circumstantiam, Primò denotatur materia circa quam versatur actio. Ideò bona est illa locutio, & recreatio (si cetera requisita adsint) in quâ intituuntur sermones de rebus piis, & ludi honesti ac Viro spirituali conuenientes adhibentur.

S tur.

93.
Ser. ad
Scholar.

94.
h. 11. in
Genes.

95.
1. 3. ech.
cap. 1.

tur. Bona est illa lectio, quâ libri leguntur vniuersusque statim & necessitati congruentes. Bona illa Meditatio in Nouitio & Tirone, quâ excitetur ad odium peccati, & ad mortificationis, ac virtutum studium: non bona, si occupetur in contemplandis ex professo Diuinis attributis, vel consideratione Psalmorum, aut rerum altissimarum. Bona illa Meditatio in proficiente, quæ materiam habet vitam & Passionem Christi, quam Theologia mysticæ Doctores celeberrimi, & antiqui, & recentiores, etiam viris ætate ac virtute maturis & perfectis, & ad altissimum contemplationis donum euectis, considerandam suadent, S. Augustinus, S. Bernardus, S. Bonauentura, Hugo de S. Victore, S. Thomas, S. Franciscus Assisias, S. Ignatius & alij. *Secundò*, per hanc circumstantiam denotatur quantitas rei, vel, vt in scholis loquuntur, materiæ & obiecti, circa quod versatur alicuius actio: an sit magna res vel parua; longa an breuis. Ceteris enim paribus, melior est elemosyna, per quam plus datur mendico; melius votum, quo plura Deo vouentur; melior est oratio, quò longior, si cetera requisita adsint, vt est consensus Superioris, & nil per eam vtilius eo tempore impediatur; nec inde vllum sanitatis, aut rei temporalis damnum sequatur. Non enim bona esset omni ex parte illa oratio Oeconomi, ob quam negligeret curam rerum commissarum sibi, si in eis lequeretur inde damnum aliquod.

Quo loco aduertendum est, magnitudinem operis non solum spectandam esse ex magnâ quantitate rei datæ vel factæ, quòd ingens & pretiosa sit, sed etiam ex facultate dantis, si non sit exigua. *Vnde* nihil vetat, inquit Aristoteles, quin liberalior sit aliquis, qui pauciora dederit, si modò ex paucioribus etiam fuerit elargitus. Hinc, Christi Domini iudicio, Vidua Evangelica plus diuitibus dicitur dedisse, quamuis diuites plura dederint. Nam, vt ait S. Ambrosius hoc ponderans, *Vberior est nummus è paruo, quam thesaurus è maximo: quia non quantum datur, sed quantum resideat expenditur. Nemo plus tribuit, quam qui nihil sibi relinquit.* Quâ de re etiam S. Ildoratus Pelusiota sic scripsit: *Multi reperiuntur, qui de magnâ copiâ dant pauca. E contra multi de exiguis facultatibus, dant multa. Neque enim tam mensurâ suæ qualitas eorum que dantur, quam dantium facultates & animus attenditur, & inde iudicium sumitur. Quæ causa est, cur vidua quoque illa que duo minuta intulit in gazophylacium, omnes, qui multa offerebant, longo intervallo post se reliquerit. Illi namque particulas duntaxat suorum bonorum offerebant, ipsa vero omnem suam substantiam dedicauit.*

96. Huc spectat quantitas temporis: vt tantum vnicuique actioni tribuatur temporis, non plus nec minus, sine iustâ causâ, quantum est pro eâ, vel à lege vel à probatâ consuetudine præscriptum. Alioquin si non impenderetur totum tem-

pus, esset quædam rapina in holocausto, quam odiosè habet Deus Isai. 61. 8. *Etiam in his que offeruntur dona Deo, inquit S. Basilius, ea repudiantur, vt minime grata, qua curta aut mutila sunt.*

Hinc S. P. Ignatius cum semihoram suis præscripsisset pro Missa legendâ, & de hac longitudine quidam Nobiles Romani cõquesti essent, non iussit decurtari Missæ tempus, sed loco Euangelij ex c. 11. Ioan. in fine dici soliti, permisit (quod tunc ante Concilium Tridentinum licebat) breuius illud Euangelium recitari, quod solet legi in Missâ de Beatissimâ Virgine à Purificatione ad Pascha ex c. 11. Luca: *Beatus venter qui te portauit &c.*

Circa quam circumstantiam notandum est monitum S. Ambrosij: *Solliciti esse debemus, ne quid temere aut incuriosè geramus, aut quidquam omnino, cuius probabilem rationem non possumus reddere. Actus enim nostri causa, etsi non omnibus reddatur, tamen ab omnibus examinatur.* Ad hanc circumstantiam reduci debet, mediocritas siue medium, quod Philosophi morales docent debere esse in virtutis actione quauis, vt videntur extrema. *Non enim potest esse virtus, inquit S. Gregorius Nyssenus, cui vel deest, vel cui excedit conueniens mensura, vt in magni & excelsi animi virtute, cuius quod deficit, est timiditas, quod exsuperat, est audacia.* Quocirca benè definiunt Aristoteles virtutem, *Habitum electum in mediocritate consistentem.* *Vnde Seneca. Cùm sit vrinque virtutis modus, aquè peccat quod excedit, quam quod deficit.* Hinc benè S. Ildoratus Pelusiota scripsit: *Medium virtutis iter tenet, siquidem ipsius excessus & defectus à rectâ viâ abducentes in peccata definiunt.* Quocirca benè monuit Philo: *Debet curare mens, vt non modo indefessa, & intentâ sequatur Deum: verum etiam per callem rectam incedat, nec ad dexteram inclinans, nec ad sinistram. Satius est enim per viam mediam incedere, verè dictam regiam, quam ille Magnus & solus Rex Deus munuit in vsum animarum, virtutis studiosarum.* Quapropter quidam qui mansuetiorem socialemque colunt Philosophiam, *Mediocritates, virtutes esse dicunt.*

Tertia circumstantia est, vbi, quæ denotat locum. Si enim bona alioquin & necessaria res, fiat non in suo & debito loco, non bono modo fieret. Bona erat & necessaria venditio columbarum pro sacrificio Mosaico; Christus tamen eam in templo institui vetuit, & vendentes è templo eiecit. Bona res est, studiis dare operam, sed bona non esset, si in eo Domicilio studia tractarentur, in quo sola spiritualia debent tractari ab alijs, qui ad hoc solum sunt destinati. Bonum est petere consilium necessarium, sed non ibi petendū est, vbi omnes silere iubentur. Bona res est recitatio Canoniarum horarū, sed hoc fieri debet, non in loco ambulationibus peruito, & distractius, nec in loco indecenti ac sordido, in quo etsi piæ cogitationes & affectus possent eliciri, & priuatæ orationes, vt vocat, iaculatoriæ depromi, iuxta illud Apost. *Volo vos orare in omni loco;* 2. 8.

Aug. 1. de carech. rud. & 1. 1. Conf. c. 16. & 1. 2. doct. Chr. c. 41. & S. 23. ad fr. in ere. & in manu. c. 32. Ber. S. 62. Câr. Bon. Coll. 7. v. 1. de paruo bon. p. 3. & sum. amor. c. 3. Hug. 1. 4. dean. c. 10. Tho. 2. 2. q. 82. a. 3. ad 2. Fr. 1. p. Chro. 1. 1. c. 88. Ign. in exerc. lib. 1. 4. eth.

1. de vid. 1. 4. epist. 118.

1. 4. epist. 118.

97.

Reg. bre. ui 53.

1. 1. Offic. cap. 47.

h. 6. in Recl.

1. 2. eth. cap. 6.

1. 2. de bene. c. 16.

1. 3. ep. 131. 1. de migr. Abrah.

98.

Ioan. 1. 15. 16.

99. 1. Tim.

2. 8.

100.
101.
102.
103.
104.
105.

106.
107.

108.
109.
110.

111.
112.
113.

114.
115.
116.

117.
118.
119.

eo quodd, vt ait S. August. Ex quo Christus adueniens expiauit vniuersam terram, omnis locus oratorium factus est; tamen dum publico Ecclesie nomine, a Sacerdotibus, tanquam a Legatis Ecclesie ad Deum legatio perficitur per publicas Ecclesiasticas preces, etiam priuatim recitandas, debet id fieri (vti monet merito S. Ambrosius) in loco competenti, non vti que in sordido, & importuno; vt docet Suarez & alij Theologi.

Quarta circumstantia est, quibus auxiliu. Hæc significant media, & mediatores operum nostrorum. Si enim res bonæ quarantur per media verita, vel per Mediatore prohibitos, bono modo non quærentur. Bonum opus est, bonarum artium acquisitio, sed non bono modo id fiet, si ea per libros & anthores vetitos quæretur. Bonum est & necessarium, curare morbi proprii, vel alieni fanationem; sed non bono modo id a Religioso fiet, si sine suorum Superiorum consensu, & Medicos & medicinas conquiret, aut diuersas à prescriptis adhiberet. Ordinare & cum delectu faciendâ sunt omnia in obsequio Dei, & in erigendâ turris Euangelicæ perfectione, vti eâ appellat Abbas Isaac apud Cassianum. Neque enim homini preparatur habitatio, sed Deo, vti dixit David de templo ædificando ad cultum stabilem Dei. Qui sepem aut aggerem construit, inquit Plutarchus, quoduis congerum lignu, saxum, aut colummam e sepulchro delapsam, at qui Regiam ædificat nihil temere componit. Sic vir bonus nullam vite partem negligit in compositis. Opera seculi hominū mundana, sunt velut materia pro constituendis sepibus, at spiritalia & Religiosa seruatorum Dei, sunt pro ædificandâ Dei Regiâ, ordinatæ & cum delectu congreganda. Dei ædificatio sumus, teste Apostolo; immo templum Dei, vt ibidem ait: & virtutum ordinata congregatio. inquit S. Thomas, per quandam similitudinem ædificio comparatur; & quidem non vulgari, sed pro habitatione charâ ipsius Dei, ideo per bona media, & Mediatore seu media perfici debet.

Quinta circumstantia est, cur. Hæc denotat extrinsecum Finem operis, adiectum voluntate operantis, ad finem proprium, & intrinsecum suscepti operis. Exemplo rem declarabo. Finis proprius & intrinsecus ieiunij, est carnis afflictio, si quis ergo ob hunc finem ieiunet, & putans se suo ieiunio alteri exhibiturum molestiam, eâ quoque ob causam ieiunare velit, sine hoc secundo suum, vitabit ieiunium. Sic quamuis bonum sit colloqui de rebus bonis cum altero, ad excitandum amorem virtutis, si tamē in colloquio bono & proprio, eius fini adderes alterū finem, v.g. vt alter ex conuersatione tuâ, cum illâ personâ occasionem sumat mæroris vel afflictionis aliquid ac melotypiæ, non esset bonus finis ille secundus. Nullus ergo debet finis accedere non bonus, ad opus bonum, habens proprium finem bonum. Non valde attendas, inquit S. August. Quid homo faciat, sed quid, cum facit, afficiat. bonum opus

intentio facit. Fac enim optime hominem gubernare nauim, sed perdidisse quod tendit, quid valet quod antennam optime tenet, optime mouet? Non itaque virtus, vt ait S. Hieron. sed causa virtutis, apud Deum mercedem habet, & si a rectâ vi paululum declinaueris, non interest, vtrum ad dextram vada, an ad sinistram, cum verum iter amisseris. Intentio, inquit S. Ioannes Climacus, in omnibus apud Deum discutienda est, & in hū qua vrgent, & in hū qua differri debent. Omnia enim, qua affectione vituperabili & inquinatone omni munda propter Dominū proprie, nec propter aliud aliquid sunt, etsi non sint omnino optima, nobis tamen vt optima imputabuntur.

Sexta circumstantia est, quomodo. Hæc sita est, Primò in illâ ideâ peragendi quamlibet actionem, quæ à lege aliquâ Diuinâ vel humanâ præscripta est pro illâ actione, vel saltem à consuetudine receptâ à bonis, & approbatâ. Quod si nec hinc peti possit idea peragendæ actionis, illa petenda est ab ipso dictamine rectæ rationis, à naturâ rationali, vt rationalis est profecta, & conformis principiis in Diuinâ lege præscriptis. Sic multos legimus benè viuendi & actionis humanas dirigendi modos, traditos ab Ethnicis Philosophis moralibus, Aristotele, Cicerone, Seneca, Plutarcho, Epicteto, & aliis, ex rectæ rationis innatis dictaminibus deriuatos. Hinc Aristoteles benè describit virtutem, habitum electiuum, in mediocritate consistentem eâ, quæ est ad nos definitâ ratione, & vt prudens ipse definiat. Idem senserunt Pythagorei, vt docent illa Theagis Pythagorici: In vniuersum virtus est congruentia quedam irrationalium partium anime, ad eam quæ ratione prædita est. Ea fit, si voluptatis & doloris finem suscipiat, eum qui decorus est. Nihil enim aliud vera virtus est, quam habitus ipsius decori. Ipsum autem decorum est, quod conuenit fieri. Indecorum autem, quod non decet fieri. Quid autem deceat vel non deceat, recta ratio demonstrat. Vnde benè S. Augustinus ait; virtutem esse animi habitum, naturâ modo atque rationi consentaneum. Quam ad rem seruit familiare dictum Sancti nostri Coadiutoris Hispani Ioannis Ximenez, qui vt scribitur in vitâ P. Balthasaris Aluarez, rusticano modo, sed benè, dicere solebat, tres Superiores esse audiendos, Deum, Prelatum, & Rationem. & omnes tres vnum sunt. Deus enim est vnus, qui per se & per Superiores & per rationem nos gubernat.

Atque hæc idea operandi iuxta dictamen rationis inditæ à Deo naturæ rationali, secura est: quia loquendo vniuersaliter, bonitas voluntatis, & cuiusvis bonæ actionis, dependet à ratione. (vti cum Theologis docet S. Thomas) tanquam à Regulâ ordinante humanos actus. Homini enim ratio, inquit B. Laurentius Iustinianus, cum splendore illustratur Sapientia, & diuino appropinquat lumini, est quedam spiritalis regula, & magistra virtutum, per quas quid rectū, quid obliquum versetur in corde, quid agendum & quid omittendū sit, sufficere intelligit. Idem Christi legitimus seruus,

& perfectionis amator, nunquam cesset, rationis iudicio virtutum actus examinare, ne incuria discretionis, vitium sub virtutis velamine ad opus exeat. Deus enim, vt ait S. Basilius Seleucia Episcopus, per naturam legem, boni maliq; rationem nobis indidit, sui dominam, aurigandi gnarum, & redricem optimam. Hinc Tertullianus: Nec bonitas, sine ratione bonitas. Sed vt pratico aliquo exemplo tyrones nostros doceam, quid sit iuxta rectae rationis praescriptum bene operari, dico exempli gratia, dum pro aliquo describitis aliquid, describite ita legibiliter, vt sine difficultate possit legere id quod descripsistis. Ideo formandae bene singulae litterae, punctula quae supernè adscribuntur litterae directè supra scribamur, non supra litteram sequentem: abbreviationes litterarum aut nullae adhibeantur, aut illae tantum quae omnibus perspectae sunt: quae à capite, seu noua periodo scribi debent, scribantur à capite, non continuato scriptionis & versus contextu. Maiusculis non scribantur, quae minusculis verba scribi debent: vbi punctulum claudens periodum (.) scribi debet, non scribatur (,) comma: vbi y scribendum est, non scribatur ij, nec i: vbi esse debet dyphthongus, ponatur dyphthongus, non alia littera: litterae autem omnes eo modo formentur, quo à typographis imprimuntur, sine caudulis, & characteribus profus diuersis ab iis, qui in libris latina & vulgari lingua impressis cernuntur. Non est haec res parui momenti. Ideo S. Basilius, tam grauis S. Ecclesiae Doctor, non dubitauit tota epistolam monere amanuensem, seu librarium scriptorem, vt rectè scriberet versusq; rectos duceret, neque sursum manus, neque infra ferretur ad praecipis: idque multis, & copiose & non sine sermonis aculeis ei inculcat. Si id tanti fecit, quanto plures fecisset maiores in describendo errores?

Adferam aliud exemplum domesticum: Si in Conuentu domestico publicè aliis audientibus recitandae sint à te Litaniae de Omnibus Sanctis, vel de Beatissimâ Virgine Laetana, quibus alij respondere debeant, ita eas recitato (idem fac benedicendo mensam, & gratias agendo post eam.) Primò tam sonorâ voce dicas omnia, vt etiam illi qui vltimo loco claudunt agmen stententium tecum genua, tuam vocem, & id quod pronuncias, sine vllâ difficultate & conatu aurium exaudiant. Hanc ob causam, teste S. Nazianzeno, olim qui accedebant ad sacra vocem per purgabant, ne scilicet ob raucedinem, & pituitam non eiectam, exaudiri nequirent verba sacra pronunciantes. Secundo, ablit à te omnis festinatio, in toto litaniarum decursu: ita vt pronuncies singulos versiculos tam lentè, vt pronuncies salutationem Regis, si à te alloquendus esset. Hoc sensu potest intelligi illud Eccl. Spiritus Sancti monitum: *Ne cor tuum sit velox, ad profertendum sermonem coram Deo.* Festinare enim in precibus, praesertim publicis, coram aliis, est vt, improbens id dixit S. Cyprianus, *Ventilare*

preces nostras inconditis vocibus, & petitionem commendandam modestè Deo, tumultuosa loquacitate iactare. Tertio, pronunciatum nomine vnus Sancti, non pronuncies statim sine vllâ morulâ & interuallo, nomen Sancti sequentis; sed silendo tantillum, vt, qui tecum Litanias adsunt, possint te tacente respondere: *Ora pro nobis: vel, Orae pro nobis.* postea tunc demum alium Sanctum inuoca. Quarto, cum ad versiculum precum vel psalmi à te pronunciatum, alij respondent vt pronunciant sequentem versiculum, antequam illi totum penitus pronunciant, non pronuncies subsequentem versiculum: quod etiam seruandū est initio Missae dum pronunciat Psaalmus, *Iudica me Deus.* Idem seruandum est respondentibus Sacerdoti litanias recitanti, ne, vt monuit nos R. P. Mutius Generalis, *festinatione nostra praerueamus Sacerdotem praerentem.* Sed antiquius est monitum S. Theodori Studitae, qui ait: *Id offendere Spiritum Sanctum, si quis frequentando versum auspicetur, priusquam praedictus sit absolutus.* Quinto, dum recitas decem illas orationes, quae in ipso Litaniarum sine in Breuiario Romano sunt positae, finiendo praecedentem orationem, non pronuncies alteram orationem statim, sine vllò interuallo & pausa, sed silendo tantillum, quantum silere solent musici, dum cantando incidunt in signum illud, quod appellant *semitactum*, vel *pausam semitactus*, quo vilo, non diutius silent, quam illa temporis particulâ, quâ emititur vnâ suspitium. Et talem quoque festinationem ait supra loco citato allatus S. Theod. Studita, *offendere Spiritum Sanctum, si concitator eat versus.* Sexto, ita in Litanias, & alio tempore dum oramus stentenda sunt genua, ne vel altari inuitamur, vel instar iacentium & eadentium fulciamus nos scanno, vel cancellis ante altare positis. Quod tantū faciebat S. P. N. Ignatius, vt hac de re fecerit Regula septimam inter Regulas aditui seu Sacristae, & Regula 27. inter communes, & iubeat quotidie Ministrum Domus, nostros inuicere orates, ac videre: *An genua stentendo incumbant scanno, vel alicui alteri sulcro.* Sciebat enim S. Pater id quod scribit S. Cypri. Martyr: *placendum esse diuini oculi & habitu corporis, & modo vocis.* Ideo sic orationi dedit suum Patrem, etiam agrum & centenarium, laudauit S. Greg. Nazianz. *quod mortuus esset in orationis verbis, ac gestibus, nullo visus vestigio.* Quare ergo magis sanos & vegetos decet Deum alloqui, in precibus nullo situs, vocis, & pronunciationis vitio, & vitij vestigio?

Quia tamen humana ratio, etiam adhibitâ diligentia, ad rectè proponendas voluntati res eligendas vel fugiendas per se sola semper non sufficit, & homo non est securus, an illa sit à diuinae Sapientiae lumine illustrata, ideoque sepe perplexa est, quid faciendum sit, nec potest semper assequi omnia particularia sine errore. Vnde quandoque apprehenduntur res tanquam bonae (etiam à viris bonis & prudentibus igno-

Orat. 39.

de praer. cap. 7.

epist. vl. seu 180.

Or. 20. num. 1.

Eccl. 5.1.

l. de orat. Dom.

Epist. An. 1620.19. Dec. S. 99. ca. techet.

Reg. an. M. S. l. de orat. Dom.

Orat. 19.

rantiâ vel affectu inordinato laborantibus) que verè bonæ non sunt, vel certè illo tempore & modo non exequenda: idè addidi, dictamina nostræ rationis proponētis aliquid voluntati eligendum vel fugiendum, esse priùs examinanda, an sint conformia diuinis legibus seu principiis, immo quandoque etiam humanis. Quod si à defæcato & non perturbato animi affectibus iudicio, iudicabuntur conformia Diuinis & humanis legibus tunc ratio nostra, saltem sine culpâ displicente Deo, prudenter diriger actus nostros, vt sint boni, & saltem sint sine defectu culpabili. Conformitas autem rerum agendarum vel fugiendarum, cum Diuinis legibus & humanis, agnosci potest, tum ex viâ voce Superiorum, nos iuxta illas dirigentium, tum ex vniuersalibus principijs & doctrinis in Sacrà Scripturâ relictis, inter quas hæc sunt sufficientissimæ à duobus Apostolis relictæ: ad quorum normam si examinata fuissent facta quedam spiritalium hominum, & antiquorum & recentiorum, multis deceptionibus & peccatis aditus & locus fuisset obstructus.

In primis ergo præclara principia ad humanæ rationis & actionum ab eâ dirigendarum instructionem, hæc sunt tradita à S. Iacobo Apostolo: *Si zelum amarum habetis, & contentiones sint in cordibus vestris &c. non est ista sapientia de sursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Vbi enim zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus præuū. Quæ autem de sursum est sapientia* (illuminas nostram rationem, modum actionibus nostris præscribent) *primū quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suauis, bonis consentiens, plena misericordiâ, & fructibus bonis, nõ iudicis, sine simulatione.*

Excellentes doctrinæ in singulis hæc verbis continentur, ob quas non seruatas, vel audiuimus vel legimus, multa tentata & facta esse, etiam à virtus prudentibus alioquin & probis, non ipsis tantum noxia, sed & alijs, & tranquillitatē publicam labefactantia, vt nil grauius dicam.

Quocirca meritò S. Bernardus scriptum reliquit, citato hoc Iacobi Apostoli loco: *Omnem cogitationem, in quo hæc duo* (scilicet, vt sit pudica & pacifica) *non concurrunt, à Dei sapientiâ alienam esse non dubites. Eam ergo, quæ pudica videtur, nec ad vicia trahit aperire, sed virtutis præterdit imaginem, tunc demum à Deo noueris esse, si pacifica sit, si Prælati tui atque spiritalium fratrum approbatur iudicio: quoniam non faciet Dominus Deus verbum, quod non reuelauerit seruis suis.*

Alia principia tradit S. Paulus Apostolus: *Quæcumque sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque iusta, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bona fame, si quæ virtus, si quæ laus discipline, hæc cogitate.* Cum ergo cogitatio sit actus nostræ rationis actiones humanas dirigentis, quando de modo exercenda actionis erit cogitatio his Apostolicis principiis conformis, benè dirigentur actiones nostræ, & bono modo fient. Ita ergo

informati sumus vt monet S. Ambrosius, vt bonarum rerum subeat animum cogitatio, appetitus autem rationi obtemperet, ne rationem excludat rei alicuius affectus, sed ratio quid honestati conueniat, examinet.

Ideò dum oras, ora cum debitâ reuerentiâ & attentione, quia vtrumque humanis & diuinis legibus præscriptum est. Ora in loco non peruito, nec distractionibus exposito, dum Sacerdotale pensum domi perfoluis: quia recta ratio (etsi alia lex humana deesset) dicitur in tali loco hoc faciendum non esse. Sed & in spontaneis precibus, ad quas nullâ lege adigeris, magnâ reuerentiâ in situ, & non festinante pronuntiatione verborum, Deum alloquere: id enim docet ipsum lumen naturæ, & rationis dictamen, aliam legem non exigens: *Minoris enim piaculi est, inquit Saluianus, si honor Deo non deferatur* (id est, si omittatur oratio spontanea) *quam si irrogetur iniuria per irreuerentiam in oratione, liberè sine vlla obligatione legis susceptâ, & tumultuariâ festinatione* (qualem & in colloquio cum rusticis & pueris vitamus meritò) *expeditâ.* *Decore, inquit S. Theodorus Studita, ritèq; orandum est & psallendum, non obiter & supinè confusèq;.* Confusè fit, quando non proferuntur verba integra, vel ita velociter, vt vix quidem intelligantur. Ideò id improbens monet idem Sanctus ibidem: *id, inquit, offendit Spiritum Sanctum, qui Ps. 46. ait: Psallite intelligenter. A intelligenter psallere non poterimus, nisi id obseruetur, ne frequentando versum auspicemur, priusquam prædictus sit absolutus, aut si concitator eat versus.* Idem docet S. Bern. *Vt strenuè inter simus diuinis laudibus, non præcidentes verba dimidia, non integra transientes.* Alioquin in hoc delinquentes S. Cyr. ait. *Ventilare preces, inconditis vocibus, & petitionem comédandâ modè Deo, tumultuosa loquacitate iactare, vt supra ex eodè retulimus.*

Secundò ad circūstantiam Quomodo, spectat, feruenter omnia que Deo placent peragere. Ceteris enim paribus, que cum maiore deuotionis feruore fiunt, sunt Deo accepta magis, & nobis vtiliora ob maius meritum, & maiorem satisfactionem pro peccatis commissis, ac vim impetrandi maiorem gratiam. Quod vique ad eò verum est, vt quamuis SS. Eucharistia, vt docet S. Thomas, & vt sacrificium, & vt Sacramentum est, habeat vim remittendi omnem culpam & penam iustorum, tamen non totam culpam, & penam remittit, sed secundam modum deuotionis & feruoris in eo, qui hoc Sacram. suscipit vel sacrificiū offert. Et in eo offerendo magis attenditur (quo ad satisfactionem pro peccatis) affectus offerentis, quam quantitas oblationis: ita vt quauis hæc oblatio, ex sui quantitate, sufficiat ad satisfaciendū pro omni penâ, tamen sit satisfactoria illis pro quibus offertur, vel eâ offerentibus, secundum quantitatē deuotionis, & non pro totâ penâ. Si ergo id in hoc SS. Sacram. & Sacrificio, in quo ipse fons sanctitatis personaliter cōtinetur & sumitur, & quod ex opere operato suos supernaturales confert affectus, eorū magnitudo correspondet magnitudi-

di

1. Offic. cap. 22.

110. I. 8. de pro.

111. S. 99.

S. 99. in Cant. 112. I. de orat. Domini.

113. 3. p. q. 79. a. 5.

108. l. c. 14. 108.

109. S. de mul. c. 1. 109.

109. S. de mul. c. 1. 109.

Phil. 4. 8.

dini nostræ deuotionis & feruoris, hinc agnoscere possumus, quantoperè hic adhibendus sit ad cetera opera nostra, minoris efficacix & valoris, quàm sit SS. Eucharistix Sacramentum & Sacrificium sumptum & oblatum. Quocirca saltem eâ applicatione & feruore animi præparemus nos ad colloquendum cum Deo, quâ nos præparamus ad colloquendum cum Rege, de rebus maximis tractaturi: vel eo modo, quo nos præparamus ad disputandum in scholâ: Et ut, ita attendamus lectiõni Psalmorum & Ecclesiasticarum precum, sicut attendimus lectiõni historiarum, etiam causa recreationis suscipiatur. Idem iudicium sit, de aliis operibus pietatis, præsertim ad immediatum Dei cultum spectantibus.

Quod si supradicta feruoris & mentis nostræ applicatio nimia videbitur, exequamur, saltem illud Apostoli Pauli præclarum, & sat indulgens nostræ fragilitati & tepiditati monitum: *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestra: Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditie & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitie in sanctificationem.* Hoc est, inquit S. Theodorus Studita, *parem oportere industriam conferre in virtutem.* Sanè si homines sæculi, cum magno affectu sese impietatis studiis impendunt, an non æquum est, vt homines Dei simili affectu studiis pietatis & sanctimonix inhæreant, tum ne filij tenebrarum sint prudentiores filijs lucis, quod Christus Dominus nollet; tum vt opera nostra sint magis accepta Deo, & vtiliora nobis? Nam, vt ait S. Ambrosius, *Affectus tuus nomen imponit operi tuo: quomodo à te proficiscitur, sic estimatur. Vides quàm morale iudicium habeas, te consulit, quomodo opus tuum suscipiat, mentem tuam prius interrogat.* Alioqui si serui diaboli & peccati feruentius seruiant suis perniciosissimis Dominis, quàm nos Deo nostro, magna erit nostra in die iudicij confusio, & iusta nos excipiet pœna. Et, vt ait S. Cyprianus Martyr, *Quâ nos excusatione purgabimus, qui seruis diaboli, & munera pretiosa & grandia, & nimio ac longo labore quaesita, sumptuosissimis apparatus comparantibus, minores sumus; vsque adeo vt Christo pro pretio passionis & sanguinis vicem nec in modicum rependamus?* Cùm tamen deberemus esse, vt monet Apostolus, *Abundantes in opere Domini semper;* Hoc est, vt explicat S. Basilus: *deberemus maiore studio persequi opus Domini, quàm ea, quæ vulgò in studio sunt apud homines.*

116. Tertiò ad hanc circumstantiam, quomodo, spectat firmitas generosa & constans in benè operando semper cum perseuerantia. Hæc perfectio operationis diuersa est à feruore, nec cum illo semper coniuncta. Hinc videmus multos tirones valdè feruentes, paulò post deficere, vel tepescere, & minimæ occasione cedere, & in benè cœptis nõ perseuerare ob defectum constantis firmitatis in benè operando. Ad hanc constan-

Rom. 6. 19.

S. 108.

Luc. 16. 8.

114. l. i. Offic. cap. 30.

115. l. de oper. & elem.

1. Cor. 15. 58. Reg. bre. ui. 290.

tiam requiritur, inquit S. Thomas, *firmiter persistere in bono, contra difficultatem, quæ prouenit ex diuturnitate actus. Constantia autem facit firmiter persistere in bono, contra difficultatem, quæ prouenit ex quibuscumque aliis exterioribus impedimentis; quæ præcipue sunt illa, quæ tristitiam inferunt.* Quin & Aristoteles inter conditiones requisitas ad perfectionem virtutis posuit hanc, *vt stabili atque immobili affectu agatur: seu, vt virtus immobiliter operetur, & sit stabili ac firma.* Hoc exigit Apostolus ab omnibus: *Stabiles estote & immobiles.* Et, vt ait alibi: *Simus in omni virtute confortari.* Magna est hæc perfectio in operando. Ideò & in Beatissimâ Virgine S. Ioannes Baptista explicans eius coronam septem lilij à Christo exornatam, dixit S. Brigittæ, *quintum lilium fuisse eius stabilitatem.*

117. 2. 2. q. 137. 2. 3. 1. 2. eth. cap. 4. 1. Cor. 15. 58. Col. 1. 10. 1. 1. Reu. cap. 31.

Quarò ad eandem circumstantiam, quomodo, pertinet, hilariter & cum quodam sapore omnia facere in obsequio Dei, sine tristitia & pusillanimitate. *Nostrum condimentum,* inquit S. Bernardus, *velut tribus quibusdam herbis conficitur. Opus est, vt iustitia sit in intentione, hilaritas in operatione, humilitas in reputatione. Inspidua namque Deo & quodammodo insulsa nostra obedientia, vel patientia est, nisi omnium, quæ vel agimus vel patimur, ipse sit causa: (& hoc spectat ad rectam intentionem, de quâ supra egimus) quia & quicquid facimus, iubemur facere in gloriam Dei: & non si quid patimur, sed si quid propter iustitiam patimur, beati. Oportet autem pusillanimitatem quoque & tristitiam, in omnibus quæ agenda sunt vel toleranda caueri: quia hilarem datorem diligit Deus. Quâ S. Pauli sententiâ alibi citatâ, dixit: *Profectò qui respexit ad Abel ob alacritatis candorem, auerit faciem à Cain, quia conculcavit facies eius, utique à tristitia & liuore. Aduerto, qualis color tristitiæ sit seu inuidiæ, qui Dei à se auerit aspectum. Pulchrè & eleganter in colorando beneficio candor incunditatis laudatus est voce illâ Poëtæ:**

Super omnia vultus, Accessere boni.
Septima circumstantia operis est, quando, quæ denotat tempus, quo aliquid fieri debet. Circa tempus autem inchoandarum seu perficiendarum actionum, tria sunt necessaria, vt benè fiant: Primò, vt illo tempore fiant, quod est prescriptum à lege aliquâ, vel probatâ consuetudine, aut viuâ voce Superioris. Ideò Horæ Canonicæ Sacerdotum, suis dici debent temporibus, nec sine iustâ causâ aliis. Idem faciendum circa alias occupationes Domicilij, tempus suum habentes.

Quamobrem, inquit S. Theodorus Studita, *lati alacresq; sinus: Tempus est Psalmodiæ prodeamus studiose, tempus est opificij operemur sedulo, tempus est silentij stilleamus honestè, tempus est alloquij: alloquamur circumspèctè: atque vt semel dicam, honestè omnia, decenterq; geramus, quemadmodum iubemur 1. Corinth. 14. Non latis ergo est, bonum facere, sed*

118. S. de ob. parlap. 1. in l. de o. post. cap. 1. in l. de o. post. cap. 1. 1. 2. Cor. 9. Ser. 71. in Cant. 12. 1. 2. e. d. di. nem. S. Th. q. 18. a. 4. 4. 1. 1. q. 1. 2. 4.

1. de hum. & suo tempore congruo faciendum est. Nam, ut ait B. Laurentius Iustinianus, quemadmodum immaturus fructus arboris. & ante tempus euulsus, nec sapit, nec nutrit; ita neque opus sine modo & tempore factum, augmentum validum potest prestare virtuti.

110. Secundo, si nullum sit præscriptum certum tempus operi, ceteris paribus, quò fiet citius, eò erit melius. Hinc illud proverbum: *Qui cito dat, bu dat*. Et, ut ait Seneca, *Sic demus* (Deo & hominibus) quomodo vellemus accipere: ante omnia, libenter cito sine vllâ dubitatione. Ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hæsit: quod quis agrè dimittere visus est & sic tanquam sibi subriperet. Etiam, si quid mora interuenit, euitemus omni modo, ne delibasse videamur. Et alio in loco: *Omne honestum voluntarium est: admisce illi pigritiam, querelam, sergueracionem, metum quod habet in se optimum, perdidit*. Quod quidem si erga homines seruandum est, multò magis erga Deum. *Nescit tarda molimina Spiritus sancti gratia*, inquit S. Ambrosius. *Qui tardè fecit, inquit Seneca, diu noluit. Quòuis leue & vulgare beneficium sit, inquit idem, si pressio fuerit, si primam quamque horam non perdidit, multum sibi adicit gratiamq, pretiosè, sed lentè & diu cogitati muneris, vincit. Qui tam paratè fecit, non est dubium, quòd libenter faciat*. Et ut ait S. Ambrosius, *Ingrati est, tardare promissum. Et, prima dati gratia, est celeritas solutionis*. Quod quidem in rebus humanis locum habet, sed magis in diuinis seruandam est. Opus enim Dei, ut idem alio in loco docet, *præproperam festinationem exigit: idè discipulus ille, qui citius Petro ad monumentum præcurrit, immodicè commendatur*.

121. Tertio, ad circumstantiam Temporis pertinet, ut res, quæ aliquando fieri debet necessariò, non fiat eo tempore, quo suum non assequetur finem & effectum, sed alio aptiore. Idè non est admonendus peccans dum furit, quia tunc non desisteret, sed magis fureret, & offenderet Deum. Similiter non est corrigendus à te alter, dum te sentis iracundiâ æstuantem. Vbi ea defuerit, applica delinquenti medicinam. Hæc cordi debet esse iis, qui tunc primùm alienos antiquos volunt Superiori aperire defectus aliquos, dum ab iis se offensos sentiunt. Suspectus est iste zelus, vindictam non charitatem spirans, idè quæ tunc reprimendus, tanquam non suo tempore se prodens. Hæc est triplex, & facilis intellectu, praxis harum septem circumstantiarum necessarium ad hoc, ut à nobis benè fiant ea, quæ Deo placent. Nam, ut docet cum Theologis S. Dionysius Areopagita, *Bonum causatur ex integrâ causa, malum autem in quolibet particulari defectu: vel in fine, vel in obiecto, vel in circumstantiâ aliquâ*. Quod si nil desit, bonum opus erit bonitate morali, hoc est, bonos mores faciente. Quam bonitatem S. Thomas, in actione humanâ docet, posse considerari quadruplicem.

Vna quidem est secundum genus, prout scilicet est actio. Si enim actio mala sit, vel inuoluntaria, &

non libera, bona nõ erit, sed mala: uti esset vsurpatio rei alienæ ad dandam elemosinam pauperi, non valde eâ indigenti.

Alia verd bonitas, inquit loco citato S. Thomas, est secundum speciem, quæ accipitur secundum obiectum conueniens, hoc est, quæ sumitur ex re, seu materiâ circa quam versatur nostra actio. Si enim res mala sit, etiam actio ad illam tendens, erit mala: è contrario, bona erit, si versabitur circa rem bonam, bono fine & modo.

Tertia bonitas, à S. Thoma dicitur esse, secundum circumstantias. Has paulò ante explicauim nõ pro scholis, sed pro cubiculis, & cellis studiosorum virtutis, rudi mineruâ, sed practicè, præsertim pro captu & vsu Tironum.

Quarta bonitas, à S. Thoma commemorata, est secundum finem, quando aliquid fit ob finem bonum, vel proprium illius actionis, ac intrinsecum (ob quem ex præscripto diuinæ vel humanæ legis, aut rationis naturalis debet fieri) vel ob finem extrinsecum, & secundarium, adscitum voluntate operantis.

Porro loquendo practicè, sine Theologicis reflexionibus, tunc benè facies opera quæ placent Deo; Primò si ita singula opera exteriora facies, quo modo faceres spectante aliquo Superiori, quem vel times, vel cui velles placere ea quæ facis. *Ardentius quippe*, inquit B. Laurentius Iustinianus, *Quisque humano fauore allicitur, cum id quod laudabiliter agit, operatur palam, quam cum peragit in occulto. Rarus profectò reperitur, qui solo testimonio contentus sit diuino. Hoc probatissimum virorum est proprium, qui in luce veritatis introrsus gradientes, Deo tantum placere concupiscunt. Talis Apostolus erat, cuius iam conuersatio in calis habebatur: idè dicebat: Mibi pro minimo est, ut à vobis iudicer, seu ab humano die. Et alibi: gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ*.

Secundò si ita quodlibet opus exterioris perages, uti perageres, si scires aduenturum inopinatè aliquem virum grauem, & oculatum, et si non optimum, immò imperfectum, talem tamen, à quo nolles improbari modum operandi tuum. Quâ in re locum habet illud S. Chrysostomi: *Quomodo non est hoc extrema stultitia, hominum mente corruptorum gloriam quarere, cum oporteat ad oculum Dei, qui semper est insomnis, confugere, & ad illius sententiam omnia dicere & facere? Nam isti quidem etiam si laudauerint, nihil nos iuuare poterunt. Ille autem, si ea quæ sunt, fuerint ei accepta, & hic reddet claros & illustres, & in die futuro impertietur bonis ineffabilibus*.

Tertio benè facies opus illud, quod facies eo modo, quo velles perfici ab altero tuæ curæ commisso, præsertim, si à te peteret modum benè illud opus faciendi.

Quarto si opera interna, Deo soli nota, ita facies, quomodo faceres, si certò scires te sub finem eorum sine copiâ Confessarij, & sine interno dolore, ad delenda peccata sufficienti ac

124.

de comp. & compl. Chr. perf. col. 19.

h. 12. in 17. Coriath.

125.

126.

1.2. Offic. cap. 19.

requisito, moriturus. Non dicamus in corde nostro perbum iniquum, ait S. Ambrosius; quod abscondi putemus silentio, ab eo qui audit in occulto dicta, qui oculis facit & cognoscit secreta viscerum, qui sensum visceribus infundit. Ergo tanquam sub oculis constituti Iudicis, quicquid egerimus in luce positum putemus, ut omnibus manifestetur. Et, ut monet S. Bernardus, In omnibus cogitationibus, locutionibus, sine actibus tuis, dic tibi tantum ageres, si hanc scires pro certo notissimam vitam horam: Ideo inter Regulas, quas sibi in seculati adhuc statu præscripserat servandas B. Clara de monte Falco, una erat: Viuendi eum multâ cautela, & operandi ad eum accuratè, ac si quavis hora foret vocanda; ad reddendam rationem actionum Iudici Christo: ut scribit in eius vita Baptista Pergilius. Sic olim Sancti veteres, inquit B. Laurentius Iustinianus, sanctè omne vitam suam tempus prudentissimè dedicaverunt Domino, ac si essent horis singulis morituri.

for. hon. vit. col. 2.

1. p. vit. cap. 5. de vit. fol. cap. 9.

127.

5. 17. in altatem.

Quintò, si tam exactè facies pro Deo ea, quæ debes, uti mundani homines pro mundo, præfertim opifices, faciunt sua. Scelus est, inquit S. Theodorùs Studita, operarios carnales promptius opificia tractare, (& melius) nos spiritualia studia segnes atque dissolutos adire: illos sudore fluentes à laboribus non abstinere, nos contentions monastica fastidio duci. Sed pro Sacerdotibus, Superioribus, aliisque diu in vita spirituali exercitatis, non laetis esse debet, ut omnia benè peragant, verum ut excellant in benè operando, & sint veluti forma & norma viuendi aliis, & exemplar quod imitari debeant iuniores: quò etiam inuitos quodammodo, & tepidos alliciant ad studia eximiarum virtutum. Tale monitum dedit Christus B. Mariæ Magdalene de Pazzis: Sint omnia opera tua facta cum tantâ mansuetudine, & cum actu seu gestu, ad eum humili, ut representent magnetem, ad trahendas creaturas ad Deum: & cum tantâ prudentiâ, ut sint Regula membris meis, id est, animabus Religiosis, & tuis proximis.

128.

1. p. vit. c. 10. Kom. edit. c. 85.

Hic est affectus operum eminenti quadam & illustri bonitate lucentium, & Deum etiam in ipso silentio clamose glorificantium. Ideò S. Chrysostomus, ponderans illa verba Psalmi 18. Celi enarrant gloriam Dei: Non emittentes, inquit, vocem celi Deum glorificant, sed alios per aspectum ad id inducentes, & tamen ipsi dicuntur gloriam Dei enarrare. Sic & vitam præferentes admirabilem, licet taceant, Deum glorificent, cum alij propter eos ipsam glorificent: non enim tam ex celo redditur admirabilis, quam ex vita pura. Nam & celo melior homo: & potest eius ornatu splendidiorem animam possidere.

129.

h. 25. ad pop. et al. et d. et d. et d.

Sed præter has conditiones supradictas, scilicet operandi sine peccato, bono fine, & modo, necessaria est adhuc quinta conditio, præsertim Tironibus, immò & prouectis, sed plus æquo quandoque feruentibus, ut aliquando abstineant etiam ab operibus omnino in se bonis, vel à modo certo eorum: & tunc putent se benè operari, idque placere putent Deo, dum ab

illo opere abstineant, sed in aliud tempus id reiciant, vel alio modo perficiant, si ita eorum Maioribus, ob spem certam boni maioris, videatur.

Quinta ergo conditio (suprà in sinuata nu. 76.) benè faciendi ea, quæ alioqui naturâ suâ placent Deo, & bono fine suscepta, ac bono modo faciendi videntur; ne fiant sine præuiâ quadam & corde tranquillo suscepta deliberatione, ac maturo iudicio, factò de executione operis, & non nisi iuxta voluntatem & mentem Maiorum.

Præclare hanc conditionem expressit S. Bernardus: Spiritualis homo, omne opus suum triuâ consideratione præueniat: Primò, an liceat: deinde an deceat: Postremò an expediat: Nam est constet in Christianâ vrique Philosophiâ, non decere nisi quod licet, non expedire nisi quod decet & licet, non continuò tamen, omne quod licet, decere aut expedire consequens erit.

Hoc in nobis præstat perfecta virtus prudentiæ, quæ ut ait S. Basilius, in omni actione intercedere debet. Nam prudentiâ remotâ, nihil cuiusvis generis est, quod licet bonum videatur, non in vitium recidat, si aut alieno tempore, aut non adhibita moderatione, fiat. Ratio verdè & prudentiâ, vbi rebus bonis idoneum tempus ac modum designant, mirabile est, quantum, ex earum vsu, tum in d. a. n. e. s. tum in accipere fructus redundet. Ideò S. P. N. Ignatius, etsi sciret magni esse apud Deum meriti, confusiones sui publicè pro Deo querere, & pati, easque permitteret quibusdam & laudaret, & sanctas stultitias appellaret, præsertim in Tirocinio quaestitas; & ipse enepere se omnibus ludibrio esse, ut scribit in eius vita Ribadeneira; & si animo indulgere suo voluisset, nudus, despiciatus, & appetus foribus, ut insanus haberetur, per vicus ambulasset; hunc tamen humilitatis affectum reprimebat, consideratione visitationis proximorum & charitatis & suæ personæ: quò ita alius fructuosus inseruiret. Quarendum enim est, ut prudenter monet S. Ambrosius, in omni actu, quid personis, quid temporibus conueniat, atque atati-

bus quid etiam singulorum ingenis sit accommodum. Sæpe enim quod alterum decet, alterum nõ decet. Aliud iuueni aptum, aliud seni, aliud in periculis, aliud in rebus secundis. Saltauit ante arcam Domini David, non saltauit Samuel. Nec ideò ille reprehensus, sed magis ille laudatus. Sicut autem difficillimè tenetur modus, inquit S. Bernardus, in eo quod bonum esse creditur, ita non semper tutus est omnis boni appetitus. Et col. 10. Quicumque bonam voluntatem habuerit, secum habet quicquid ad benè viuendum ei opus est: quamuis bona voluntati non semper credere expediat, sed frangenda est, sed regenda est, maxime in incipiente. Regat sanctæ Obedientiæ regula bonam voluntatem, illa verdè corpus. Et col. 23. Ne aliquando aberrat nimia voluntas, necesse est, quoddam semper adsit mediante obedientiâ custodiens peritas. Nihil enim in bonum hominis, in Deum proficientis, tam sibi conuenit, quam voluntas & veritas. Eandem ob causam S. Ignatius, etsi non dubi-

130.

1.3. de c. fid. c. 4.

Const. Mon. c. 15.

131.

Orat. 7. n. 74-77.

1.5. c. 1.

1.1. Offic. cap. 43.

2. Reg. 6.

de vit. fol. col. 9.

132.

dubitarer bonum esse, & quādoque necessariū, sui Ordinis iura & beneficia tueri ac defendere. venit tamen ne nostri homines sese opponerent cuidam Theologotum Parisiensiu Decreto contra Societatem lato, et si illo ipsa Societatis viscera peti viderentur, & viri vrgerent gravissimi, Decreti illius refutationem.

Eadem consideratione motus S. Pater, reprehendit P. Michaellem Ochioam Nauarrum, virē sanctimoniam & exitiis miraculis illustrem (quæ Orlandinus non vno in loco Historiæ Societatis recenset) eod quod acris pro Societate, quamquam iuste, cum Episcopi Tibrurtini Vicario egisset. *Volebat enim, inquit Orlandinus, suos omnes B. Pater, etiam tum cum pro Societate causa staret, non modo aduersus Episcopos, verum etiam erga eorum Vicarios, submisisse modestę se gerere.*

Simili ratione ductus S. Pater, cum audisset Nicolaum Bobadillam Cæsaris nomine ex Germania ablegatum, nec liquidū causam ablegationis cognouisset, veritus ne iustum in repugnando modum Bobadilla transiisset, reuertentem ad Urbem non continuo recipiendum putavit in ades, donec causam ablegationis intelligeret. Ita tamen hac in re S. Pater processit, vt nec Pontificiis (pro quorum causa Cæsarianos Bobadilla offenderat) nec Cæsarianis (a quibus erat ablegatus) vlla preberetur ad reprehendum anſa, nec ceteris de Societate Operariis vsquam locorum ad res gerendas aditus redderetur angustior.

Cum ingens conqueuisset persecutio contra Societatem ab Archiepiscopo Toletano excitata, B. Ignatius literas Officij plenae ad Archiepiscopum dedit, partim studium religionis excusans in eo quod iam fecisset partim factum eius nouissimum in beneficii parte numerans: & vt eum arctiore vinculo colligaret, duo illi detulit sanę grata: alterum, ne quem imperum Societas eo iniusto reciperet, alterum ne eodem non approbante, maximeq; consentente, suis Priuilegiis, atque immunitatibus vteretur. Atque hac per literas Villanoue Reſtori Collegij Complutensis mandauit, curā vt omni studioq; prestaret. Aiebat enim Priuilegiorum præſidia tum demum in animorum causa perutiliter adhiberi, cum ad eos ita inuandos voluntas proximi Pastoris accederet: cumq; eā de causa ab Apostolica Sede Priuilegia tribuantur, vt eo facilius animis consulatur, nisi ex eorum vsu ad animos deriuetur vitia, immo potius retardetur, quod Pastores non consentiant, satis esse ea omnino non adhibere, quā contra eorum nutum adhibendis, sua spe ac labore frustrari.

Cum Romæ apud Argentarios, Urbis loco percelebri, Palmus & Ribadeneira singulis hebdomadis, suo quisque die conciones haberent ipsa in viā, plurimūq; confluere & honestissimus auditor. & fructus extaret ingens ac multiplex, viductu maleuolorum (qui nunquam desunt vitiorum insectatoribus) Vrbanorum Præſectus satellitum cum suorum armatā manu interuenit, ac protinus magna voce pro imperio tacere ac descendere Palmium iuber: qui cum statim obsequi vel-

let, obseruandam dicens in Administvo publicam potestatem, ecce in concione tumultus, cursariq; & corripere arma, nec vox Concionatoris demulcentis audiri. Denique satellites coacti sibi fugā consulere, eodemq; die Præſectus, qui veniam sibi ab Ignatio exoraret, sub vesperam misit, excusans, si quid per eam concionis frequentiam turbaretur, veritum se ne sibi id fraudis esset. Accepta Ignatius satisfactione, postero die Palmium eodem redire, ac purgare inter concionem Præſectum iussit. Nec postea amplius permisit reuerti, vir modestissimus, & cui lucra animarum ea placerent, que quantum fieri posset, nullius in offensionem incurrerent.

Quamuis autem summopere cordi esset Ignatio omnium animas Christo lucrari, suos tamen monebat, ne vsquam Parochorum iniussu quidquam aggredierentur. Et cum Cameracensis Præſul nulla prorsus oblatā à Patribus causa, Societatis homines totā suā diœcesi prædicatione Diuini verbi, & sacrorum administratione prohibuisset, Ignatius nihil difficultatibus his commotus, & interpretans exordiorum moras in successus felicioris iudicium, satis habuit commendatitias à Cardinale Carpenſi literas mitti ad Apostolicum Nuncium. Interimq; suos (vix semper in eiusmodi causis solebat) admonuit, quā modestissime sese gererēt, ne quid asperius in Episcopū, vnde magis irritaretur, efficerent, neque sua iura contra eius edicta per Apostolicas literas, quod eis proliud erat, prolata defenderent. Nostri verò ex Ignatij præscripto, submissione & mansuetudine vtendum rati, se tenere Tornaci, nec in Cameracensem diœcesim egressi sunt. Præterea magnā fiduciam si quem Sociorum seruo ad opus incitaret ab Societatis vsu abhorrens, solebat hominem consolari, & coercere, affirmans, eius rei nequaquam ex nobis à Deo rationem esse reposcendam.

In suscipiendis diuini seruitij causis, circumſpectiorem requirebat maximam, solebatq; dicere, in Societate hominum genera duo esse, vnum eorum qui extruerent solidū, alterum eorum, qui simul inter extruendum destruerent. Primum genus sibi probari, & hos esse, qui studio ac zelo vterentur considerato, prouidentes, ne quam damni causam non modo re, sed ne specie quidem darent, ne ię offenderentur, qui si aduersarij fierent, possent nostrum in diuino obsequio & salutis publicæ studio impedire cursum: atque idē quædam, que recte quidem fierent, omittenda censebat, non damni priuati formidine, sed operum respectu potiorum: quia sæpenumero, dum parum caute quid attentatur, nec illud efficitur, & mora aliis multis obicitur. Quod dixi de exterioribus operibus, idem de internis bonis bonarum rerum desiderijs sentiendum est, ea quoque, etsi omni ex parte nobis bona esse videantur, non tamen exequenda sunt sine illā triplici consideratione præmissā à S. Bernardo superā commendatā, & sine Superiorum approbatione, non extortā. Ideo sanctissimus & prudentissimus noster P. S. Ignatius inter alia præclara documenta, hoc quoque nostris hominibus reliquit teste Ribadeneira: Neque petere, neque rogare, multo minus flagitare de-

137.

Orl. l. 14. p. 49. 50.

Orl. l. 16. num. 116.

138.

Orl. l. 6. num. 121.

139.

num. 130.

l. 5. c. 4.

deo.

beo, vt me aliquò mittat, vt in hoc potius, vel in illo munere exerceat, sed cogitationes meas sine desideria simpliciter exponere, adq; illius pedes abicere: vt ille constituat atque imperet, ego quod ab illo constitutum fuerit atque imperatum, id optimum patem. In rebus tamen leuib; ac bonis, facultas peti potest, vt ad Stationes obeundas, ad spirituales gratias (id est Indulgentias petendas, & his similia) dum eo tamen animo sis, vt quod concessum negatumq; sit, id optimum credas.

Rib. l. 2. cap. 4.

Quo tempore Societate nondum constituta, spes omnis Hierosolymam nauigandi nostris Patribus (quod se facturos Parisius manentes vouerant) erepta est, Patet Iacobus Laines Ignatio dixit, habere in votis se Indiam ad salutem siluestrium illorum hominum atque efferatorum proficisci. Cui Ignatius, aut ego, inquit, nequaquam causam rogatus, nimirum quia cum obedientia voto sinis obstricti, summoq; Pontifici integros nos ad eius voluntatem obrulerimus, vt quocunq; terrarum velit, suo nos arbitrio mittat, indifferentes esse debemus ac medij, & in neutram potius partem pendere. Immo verò si in hoc desiderium tuum teneret, in contrariam partem flectere conarer animum, vt in eâ aequalitate tandem, statumq; consisterem, qui ad obtinendam perfectam obedientiam est necessarius.

Hæc S. Patris monita & exempla adferre in medium volui, tanquam viri non minùs prudentissimi quàm sanctissimi, vt ex his agnoscat eius nomini addicti, etiam opera bona in se vndeque, non eo quòd plenè & integrè in se bona sint, esse semper & vbique facienda, sed alia quoque præter bonum finem, & obiectum & circumstantias omnes (quæ alioqui locum haberent alibi, & alio tempore) esse attendenda, quæ non ita nota sunt ei, qui bonum opus aliquod facturus est, sunt autem meliùs perspecta eius Moderatori vel Superiori.

140.

Vltimum ergo complementum, quo ad executionem boni operis, esse debet extrinseca approbatio eius, qui nobis præest, & qui nobis datus est, diuinæ voluntatis Interpretes: Vti erat Nathan apud Davidem Regem; qui etsi pio desiderio & omni ex parte bono teneretur, adificandi Deo templum, noluit tamen Deus id ab eo fieri: sicut nec ab Abrahamo filium re ipsa immolari, etsi id ei antea, probandi eius causa, ipse Deus diserte præscripsisset. Vltimum ergo examen & norma exequendi operis sit Superior; hunc enim audiendo (in rebus non contentibus manifestum peccatum) Deum audimus, Deo huius doctrinæ Magistro Luc. 10. Qui vos audit, me audit. Alioquin opera nostra, quæ nobis videntur bona & sancta, & necessario exequenda, si contra voluntatem Dei Vicariorum, eius voluntatis Interpretum, fient, non placebunt Deo, quia bona non erunt, eò quòd non fient iuxta voluntatem Dei, nos volenti parere voluntati & directioni Vicariorum suorum Superiorum & Moderatorum nostrorum.

141.

Quocirca meritò S. Basilius ait: Qui voluntatem

Dei facit, sed non ita vt eius voluntas fert (subdens nos directioni Superiorum & Moderatorum nostrorum) huius studium & operam Deus inutillem ducit, nihilque facit. Neque hoc monitum est tantum SS. hominum, sed etiam ipsius Dei, datum per Beatissimam Virginem Mariam Sanctam Brigittæ: Multi sunt flores arboris, non tamen omnes veniunt ad effectum: sic multi sunt virtuosa opera, non tamen omnia merentur mercedem celestem, nisi discretè fiant. Discretio autem non à subditis pendet, sed ab iis qui præfunt, vti & prudentia, cuius anima est discretio. Ideò dicebat S. P. N. Ignatius, Prudentiam (discretiuam boni & mali) non tam esse parentis, quàm imperantis. Et S. Bernardus ait, lignum scientie boni & mali in paradiso, censuram sollicitæ discretionis esse in conuersatione religiosa penes Patrem Spiritualem, qui diiudicat omnia, ipse verò à nemine iudicatur. Ipsius est discernere, aliorum verò obedire. Hoc quoque docuit ingeniosè S. Ioannes Climacus, dum scripsit: Obedientia est discretionis (scilicet in subdito) depositio: inter diuitias discretionis (scilicet eius quàm Deus communicat Vicariis suis, nostris Moderatoribus) Ab iis ergo bonitas operum nostrorum examinanda est & dirigenda.

Idque ad perfectionem obedientiæ requiritur, vt etiam à bonis superfedeamus vel celsamus quandoque. Sciendum, inquit S. Gregorius Papa, quòd nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando autem, debet per obedientiam bonum quòd agitur, intermitteri. Neque enim mala in Paradiso arbor exiit, quam Deus homini ne contingeret et inter dixit. Sed vt per melius obedientiæ meritum, homo bene conditus cresceret, dignum fuerat, vt hunc & à bono prohiberet, quatenus tandem verius hoc quòd ageret, virtus esset, quòd & à bono cessans, animo suo se subditum humiliter exhiberet. Quamquam non omnia quæ videntur nobis bona, sunt verè bona.

Habenda est igitur, vt monet S. Bonaventura in agenda obedientiæ sanctæ auctoritas, sine qua nec etiam ipsa bona sunt bona. Voluntas siquidem propria, boni virtutem infirmat.

S. Bernardus super Cantica ait: Grande malum propria voluntas, quæ sit, vt bona tua bona non sint. Quocirca benè monuit Thomas de Kempis: Non omnis affectio, quæ videtur bona, statim est sequenda: sed neque omnis contraria affectio ad primum fugienda. Expedi interdum refrenatione vti, etiam in bonis studiis & desideriis, ne per importunitatem, mentis distractionem incurras: ne alius per indiscipline aliorum, subitò turbetur & corruat. Ideò meritò S. Antonius Abbas, postquam discessisset cum Senioribus de excellentiâ virtutum, & altero hanc, altero aliam virtutem nominantibus, cuius beneficio possit homo diaboli euadere laqueos illatus, & ad perfectionis culmen peruenire, discretionis virtutem cunctis ante tulit, ob cuius defectum, opera virtutum exuberantia vsque ad finem durare non possunt. Et tandem

1. Par. 17. 4.

Gen. 22. 2. 12.

Orat. 3. de pecca. 147. 1. 4. Reu. cap. 26.

145. Rib. l. 5. cap. 4. 1. de vit. solitar.

gt. 4.

1. 17. mot. cap. 13.

S. pec. disc. Pat. 1. c. 4.

lib. 3. de imit. cit. num. 4.

interior. nou. c. 4.

dem subdidit: Non alia lapsus aliorum causa deprehenditur, nisi quod minus à Senioribus instituti, nequaquam potuerunt rationem discretionis adipisci. qua pratermittens utramque nimietatem, via regia docet Monachum semper incidere, & nec dextera virtutum permittit extolli id est feruoris excessu continentia iusta modum inepta presumptione transcendere, nec oblectatum remissione deflectere ad vitia, sinistra concedit.

Huc spectant eadem de re monita à S. Ambrosio data: Tria in actione vite spectanda cernimus, vnum, vt appetitus rationi non reluctetur. Hoc enim solum modo possunt officia nostra illi decore conuenire. Si enim appetitus rationi obediat, facile id quod deceat in omnibus affectus conseruari potest. Deinde ne maiore studio quam res ipsa est qua suscipitur, vel minore, aut paruum magno ambitu suscepisse, aut magnam inferiorum operumq; nostrorum, de ordine quoque rerum, & de opportunitate temporum, non distimulandum putat. Sed primum illud, quasi fundamentum est omnium, vt appetitus rationi pareat: secundum & tertium idem est hoc est, in vtroque moderatio.

Et c. 26. monet Ne quid contra naturam, ne quid turpe atque indecorum sentiamus, duo haec id est, & tempus, & diligentiam, ad considerationem rerum examinandi gratia conferre debemus. Et c. 45. Non maiore est rebus singulis modum seruare, atque impartiri ordinem, in quo verè praeiucit illud quod decorum dicitur, quod ita cum honesto iungitur, vt separari non queat: siquidem & quod decet honestum est, & quod honestum est decet. Honestas velut bona valetudo est, & quaedam salubritas corporis: decus autem, tanquam venustas & pulchritudo. Sicut ergo pulchritudo super salubritatem ac valetudinem videtur excellere, & tamen sine his esse non potest, neque vilo separari modo quonia nisi bona valetudo sit, pulchritudo esse ac venustas non potest: si honestas decorum illud in se continet, vt ab ea profectum videatur, & sine ea esse non possit, & in radice est honestatis, sed flore praecipuo, vt sine ea decidat, in ea floreat.

Idem Sponsa comemorans beneficium Sponsae ait: Ordinauit in me charitatem. Quod ponderans S. Bernardus, Omnino, inquit, necessariè importabilis siquidem absque scientia est zelus. Vbi ergo vehemens amulatio, ibi maximè discretio est necessaria, quae est ordinatio charitatis. Semper quidem zelus absque scientia, minus efficax minusque vitilis inuenitur, plerumque autem & perniciosus valde sentitur. Quò igitur zelus feruidior, ac vehementior Spiritus, profusiorq; charitas, eò vigilantiori opus scientia est, quae zelum supprimat spiritum temperet, ordinat charitatem &c. Discretio quippe omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit & decorem, etiam & perpetuitatem &c. Est ergo discretio non tam virtus, quam quaedam moderatrix & auriga virtutum, ordinatrix affectuum & morum ductrix. Tolle hanc, & virtus vitium erit: ipsaq; affectio naturalis in perturbationem magna conuertetur, exterminiumq; natura. Et ita B. Laurentius Iustinianus, duo ait esse necessaria, vt placeamus Deo, scientiam & conscientiam. Con-

scientiam optimè erudit scientia, quam ne praecipiet, & à veritatis tramite deuiet, conscientia dirigit.

Quocirca, vt ea quae facimus placeant Deo, non tantum honesta sint, sed etiam decorum habeant, & discretè fiant. Quod esse non potest, nisi ratio habeatur aetatis, temporis, personarum, & rerum aliarum supra explicatarum.

Postquam autem opera facienda modis supra dictis examinauerimus, tunc exequenda sunt eo modo, quem praescripsit S. Ambrosius: *Filius, ante factum cogitate, & cum diutius cogitaueris, tunc facite quod probatis.*

Sed si Maiorum voluntas accesserit, vt etiam inchoata bona intermittantur, obediendum est. Haec enim est Dei voluntas, nos per Superiores nostros regentis. Quà in re excellit noster P. Balchazar Aluarez, qui in Superiorum iussis occultam quandam Dei manum aduertebat, mouentem ac dirigentem eius negotia & actiones per ipsam obedientiam: & hoc illum quietum reddebat valde ac pacatum, quicquid sibi tandem ex ea eueniret. Ad quam rem habebat aliqua sensa ac sententias admirandas. Deo Domino nostro dicebat: nulla Domine, nulla alià via adeo possum esse tuis, atque cum desino esse meus. Iuramento obstrinxit se ipse Dominus, quod faceret crescere eum, qui ipserit in obediendo fidelis. Nam de

Obediencia Abraham dicitur: Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi, idè iureiurando secit illum Dominus crescere in plebem suam. Quid nobis nocebit, si obedientia intuitu ea relinquamus, quae nos delectant, & aggrediamur quae nos cruciant & vexant, nisi quod meritum nostrum augebit & obedientia est crux perpetua, gladius propriarum oblectationum, vena vita fons aureus. Non est autem exiguum bonum aut malum censendum, quod rectè attingamus id quod praescribit obedientia, aut ab eo declinemus. Est enim materia quae semper in manibus versatur. Quemadmodum enim Moyses erat: Pharaonis Deus ita superior est Deus obedientis, dicentis: *Sonet vox tua in auribus meis: vox enim obedientia dulcissima mihi est, & iucundissima.*

Sed quando deest directio Superiorum, optimo modo fient à nobis ea quae placent Deo, si prudentes & bonum commune amantes viros audiamus, eorumque pareamus consiliis. Enituit hoc in S. Paulo Apostolo, qui, vt ait S. Chrysostomus, *etsi ne vnum quidem diem in otio passus est & quiete transire, & in praedicandi ardore ipso igne esset vehementior, & lucra spiritualia vndique colligeret, & in locum, qui esset belli pars maxima, & laborum periculorumq; plena, fidenter iussit, essetque audax ac velut ad pugnam semper accensus, ignem quandam bellicum spiraret; ita rursus placabilem ac flexibilem se praebat Magistris vt nunquam in eo vel in tanto illo impetu alacritatis offenderet. Itaque seruenti tunc, vel potius furenti, cum praeceperunt vt iret Tarsum atque Caesaream, nec tamen renuit. Dixerunt, quia eum per murum deponi oportet, & passus est. Dederunt consilium, vt caput raderet, non resistit: suaserunt ne in theatrum ingrederetur, & celsit.*

1. Offic. cap. 30.

Vit. c. 5. pag. 66.

Eccli. 44. 10.

Exod. 7. 1.

hom. 7. de laudi. Pauli.

Hic

Ser. 49. in
Cant.

Hic bene operandi Deo placencia, modus est. Alioquin, ut ait S. Bernardus, *Quod pro inuinculo proponitur, Dei iudicio posthabetur; & quod veritas iudicat proponendum, id charius amplectendum, ordo postulat charitatis.*

144.

Quoad secundam partem explicationis secundi F. initio Capitis Tertij propositam; quæ nimirum sint illa, quæ placent Deo, & bene faciendi sunt. *Respondeo hæc esse:*

I. Præcepta Dei in Sacra Scripturâ relicta.

II. Præcepta Ecclesiæ in Conciliis, & Summorum Pontificum decretis ac sacris Canonibus expressa.

III. Præcepta particularia Episcoporum legitime lata, promulgata, & recepta in eorum Episcopatus.

IV. Pro Regularibus, etiam præcepta Ordinis eorum.

V. Statuta, Leges, Ordinationes, & Regulæ Regularium, vel Sacerdotum, ac Laicorum omnibus communes eiusdem conditionis.

VI. Ordinationes Particulares illius Prouinciæ vel loci, in quo quis habitat, propria illius loci.

VII. Consuetudines non scriptæ communes vbique toti illi Ordini vel Communitati.

1.5. de be-
nef. c. 21.

VIII. Consuetudines non scriptæ propriæ illius loci. *Multa legem non habent, inquit Seneca, nec actionem, ad quæ consuetudo vita humana, lege omni valentior, dat aditum.*

IX. Ordinationes Superiorum non perpetuæ, sed ad tempus, viâ eorum voce, vel scripto, Subditis traditæ.

X. Regulæ seu Ordinationes propriæ ac peculiare sui officij, vel status.

XI. Vota communia omnibus Regularibus & Sacerdotibus.

XII. Vota propria tui Ordinis.

XIII. Vota personalia propria vniuscuiusque, si quæ aliquis habet præter communia aliis.

XIV. Bona proposita antiqua, pridem stabilita, circa fugam vel extirpationem vitiorum ac defectuum, & circa exercitium ac acquisitionem & perfectionem virtutum.

XV. Nouæ bonæ inspirationes, conformes sanæ doctrinæ & Spiritui tui Ordinis & status, ac menti tuorum Moderatorum, ad aliquod opus supererogationis nouum te excitantes.

XVI. Ea quæ alicui licite promisisti te facturum, & quæ modis debitis ac honestis exequi potes, pro alicuius auxilio vel solatio, iuxta tuorum Superiorum expressam, vel saltem prudenter vel rationabiliter præsumptam voluntatem.

Hæc omnia bene modis supradictis facienda sunt ei, qui iuxta præscriptum secundi F. vult benefacere omnia quæ placent Deo. Hoc enim modo, suam componendo vitam, & actionibus internis ornando, valde exultat Deum. *Qui ma-*

gna, inquit S. Basilii, & quæ Deum nihil dedecent, intellectu & cogitatione apprehendunt, & vitam omnem ad vniuersi Dei gloriam componunt. et si humilem in terris sortiti sint locum, eum qui habitat in altissimis exultant. Talibus, iudicio S. Basilij, conuenit illud Psalmi: *Semper laus eius in ore meo.* Videtur, inquit S. Basilii, rem impossibilem polliceri Propheta: *quomodo enim semper laus Dei in ore hominis potest esse?* in Psal. 31. col. 2. & 3.

146.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

147.

P. Bal-

P. Balchazar Alvarez notat sanctitatis vir, Excelsum & compendiosum omnium nostrarum necessarium remedium esse, diligere Deum, & procurare diligenter, illi placere. Nam sic posse nos illi fidere: aded enim ipse iustos diligit, vt nolit esse sollicitos, aut curam habere de suis commoditatibus, sed vt totam suam curam in eum coniciant, quam ipsemet Dominus illorum gerit: & propterea illis dixit: Querite primum Regnum Dei: & haec omnia adiciuntur vobis. Si quem haberetis amicum aded vobis addidit, vt in vestri gratiam vestret holofero vestros famulos, eisque splendida exhiberet conuiuia, aliquod ne dubium posset vobis superesse, an velle ille tantundem vobis prestare, si indigeretis non ceret. At hoc est, quod dixit Christus Dominus noster: si Pater vester caelestis lilia agri: aut pulchritudine vestit, vt nec Salomon in omni gloria sua sic fuerit cooperatus; & si auiculae ipse alit in obsequium hominum, an dubitare licebit, idem ipsum presturum vobis, quando eo indigebitis: o modice fidei homines! ista enim animi vestri defectio infidelium potius est propria, quam Christianorum. Scit enim Pater vester caelestis, quia his omnibus indigetis.

CAPVT QVINTVM.

De Tertio F.

Tertium F. est, ferre aequo animo cuncta quae displicent amori proprio. Quod vt intelligatur, duo explicanda sunt:

Primum, quoniam sunt illa quae displicent amori proprio?

Alterum, Quid sit, ea ferre aequo animo?

Quoad primum, tres sunt veluti classes rerum quae displicent amori proprio, & aequo animo ferenda sunt:

Prima classis est, Rerum nostro corpori immediate molestarum, per quod deinde etiam animam affligunt. Talia sunt, morbi, dolores in aliqua parte corporis, insomnia seu vigiliae, aeris inclementia, in aestu nimio, vel frigore, vel pluuibus, vel niuibus, vel grandine, vel ventis asperis, & molestis, fames, sitis, fatigatio, languor quidam & debilitas corporis, sine morbo & dolore, aut praenuntia aut reliquia morbi: morsus muscarum, culticum, cimicum, pulicum, larratus canum nocturnus, incommoditates variae & defectus carni in tuncidi, in cibo, potu, vestitu, lecto, domicilio, cubiculo, seu cella, medicinis, obsequiis aliorum, quae nobis videntur debere, & si desint, aegre feruntur. Neglectae visitationes nostri dum aegrotamus: labores assidui sine leuamine, vt nobis videtur, indebitum non suppeditato: inaequalitas in distribuendis vel concedendis rebus & commoditatibus (vt putamus) non minus nobis, imo magis quam aliis, necessarii & debitis: Aliorum mores inurbani, rustici, complexio nostrae complexionis contraria, & nobis displicens: Damna rerum temporalium: Ariditates, tentationes, taedia, scrupuli; rigor Superiorum & asperitas eo-

rum, ac mali mores, quibuscum agimus vel quibus praesumus.

Secunda classis est, illarum rerum quae immediate mentem nostram afficiunt, circa ea quae proprie nos ipsos concernunt, & sunt duplicis generis: Quaedam (vt loquar scholasticè) sunt positivae, quaedam negatiuae.

Positivae sunt, sinistrae de nobis aliorum iudicia & opiniones, hoc est, tales quales nollet noster amor proprius in aliorum animis residere; De nostris natalibus, patria, de nostro ingenio, iudicio, doctrina, eruditione, prudentia, aptitudine ad docendum, concionandum, gubernandum, conuersandum cum omnibus, etiam Magnatibus & Proceribus, ad audiendas cum fructu animarum confessiones, ad dirigendas bene & vtiliter in Spiritu animas ad nos recurrentes, ad negotia etiam ardua feliciter expedienda. Item iudicia sinistrae de nostra virtute, de nostro spiritu, tanquam malo & extrauagante, aut peregrino, & illusionibus daemones sedato, aut obnoxio, & non imitando, imò fugiendo. Item accusationes nostri iustae & verae, & altae non vere sed temerariae & calumniosae, & apertam malevolentiam signis declaratae praefereutes, praesertim eae, quae subtili & doloso artificio propositae sunt nostris Maioribus, tanquam verissimae, & dignae, quas subsequatur nostri efficax & aspera correctio, emendatio, & punitio. Item priuatae & publicae detractiones, irrisiones, contumeliae, conuicia, susurrations, contemptus exterius declaratus. Item ex his rebus orta nostri infamia, vituperatio a Maioribus & nostris Moderatoribus profecta, & reprehensio tam priuata quam publica, & punitio nostri; praesertim a motio ab officio aliquo specioso facta a nostris Superioribus, in poenam nostrae ineptitudinis ad illud officium & occupationem (vt sunt studia Scholastica) vel grauis alicuius nostri defectus siue veri siue putati. Item mali successus in nostris occupationibus, & officiis, nimirum in concionando, in disputando, in litigando, alloquendo viros primarios, in studendo &c.

Negatiuae res, quae nostram mentem affligunt, & amori nostro proprio displicent, sunt haec, & his similes: si non mittamur ad loca celebria, ad domicilia commoda, ad cubicula quae optamus, si non applicemur ad studia quae placeant, ad scholas quas desideramus, si non mittamur concionaturi ad Cathedras celebres: si ad gradus litterarios non promoueamur: si gubernandis aliis non praeficiamur: si denegentur nobis officia speciosa, & gradus in nostro Ordine vel statu, ceteris praestantiores, vt sunt Professio & huic similia: si declinent nostram conuersationem alij: si a nostris Maioribus non adhibeamur ad danda consilia: si dum transimus, aut aliquid accedimus, non exhibeantur nobis signa illius honoris ac

T reue-